

MOSSEN LLUIS ROMEU, APOSTOL DE LA MUSICA SAGRADA

*Parlament llegit en la sessió commemorativa de Mn. Lluís Romeu,
organitzada pel Patronat d'Estudis Ausonencs i celebrada en el
Saló de la Columna de l'Ajuntament el dia 23 de setembre de 1973*

A bans d'entrar, devotament, al santuari del record de mossèn Lluís Romeu, per situar-lo en la seva gran humanitat de sacerdot de la nostra Mare Església, i, encara, d'apòstol de la música sagrada, val la pena d'escoltar-lo, malgrat sigui en una petita part del discurs de president de la Festa de la Música Catalana, l'any 1920, que llegia mossèn Puntí. Dèia: «Diu l'adagi popular: "d'allò que el cor n'està ple, la boca en parla", i serà veritat quan ell ho diu.

»Mes, ¿no us ha succeït mai a vosaltres sentir el goig de la bellesa amb una força tan viva que apaga el valor de tot el que us volta, tot el del món sembla no-res, i pel mateix tota paraula resulta inadequada per expressar aquell goig del cor, aquella fruïció espiritual tan fonda, tan íntima? ¿No és veritat que en aquests cassos l'adagi popular fóra més escaient si dèia: "Del que el cor n'està ple, la boca en queda nuada"?

»Aquesta sensació d'impotència de la paraula per comunicar als altres tot el goig que sentim, la vaig experimentar per primera vegada quan, encara jovenet, pogui teclejar sobre el piano el recull de cançons de l'Alió; i se m'ha repetit cada volta que una cançó popular se n'ha entrat a ferir les cordes de la meva ànima revifant en mi el sentiment de Pàtria.

»Ventura tindrè que ja de sempre he mirat aquesta Festa de la Música Catalana com una festa entre família; i en veure'm ara voltat de tota la parentela dels seus devots vinguts aquí, en el *sancta sanctorum* de la casa pairal per festejar als tocats més vivament per la inspiració, sento l'esperit de germanor, i sé que vosaltres, bons germans, us fareu càrrec que els que m'han portat en aquest lloc no han pogut veure en mi cap mereixement, com no sien una devoció reverencial per l'Orfeó Català i la seva obra, i un afecte filial per l'home que, portant la batuta de l'Orfeó, la porta també del renaixement de l'art patri, fins dintre el caire especial de la música d'Església. Ell me va dir que preparaven la Festa i que havien pensat en mi. No hi valgueren excuses; me donà les gràcies per endavant i aquí em teniu no portant altra cosa que un feix de bona voluntat.»

Potser fóra escaient, millor que amb la meva conferència, recordar mossèn Romeu llegint sencer tot aquest seu discurs, fins al final. I estic segur

que hi guanyaríeu. Per això en subratllaré encara dos moments: Es confessa: «Farà cosa de vint anys, quan jo podríem dir que entrava en us de raó musical, veia que els grans mestres predicaven la necessitat de tornar al cant del poble com a font d'inspiració, perquè la cançó popular era l'arrel d'on tenia de sortir tota música per sàvia que fos. I pensava: sí que és prou que una cosa tan petita porti tanta substància!». I després de citar paraules de Pedrell i Nicolau, continua: «Encara més. Per si l'autoritat dels nostres mestres necessités reforç, surt el Sant Pare amb la mateixa cantarella. Tots ho sabeu que el celebrat *Motu Proprio* de Pius X, de dolça memòria, posa el cant gregorià com a model suprem per la música d'Església. Això m'acabà de desorientar. Justament el cant gregorià, que per mi no era pas tan bonic, ni de bon tros, com una cançó popular; fins el trobava tot tristor i sobretot incapaç de fer grans coses.

»La meva confusió era terrible; però, gràcies a Déu, no vaig mai arribar ni a pensar que el Sant Pare pogués senyalar una orientació *desorientada*, i això em va salvar. La fe en els Mestres me donà el coneixement de la meva petitesse; i la humilitat me senyalà el camí de l'estudi. Era qüestió d'anar pensant la cosa seriosament.

»Damunt tot això ja el temps hi ha deixat ses petjades any per any, i tant se val que també any per any les meves cavilacions han anat fent via.

»Al principi sols creia per la fe; més a força de llegir i estudiar amb bona voluntat tot el que podia arrebregar del que anaven ponderant els grans mestres, no vaig tardar a poguer creure per la raó; ja era un convençut sincerament de com la cançó popular i el cant gregorià són el sagrat llevat que conté tota virtut musical, perquè dintre de l'art dels sons, elles són l'única cosa baixada del Ciel.»

Cinc anys abans, el 8 de juliol de 1915, el mestre Millet havia llegit la seva conferència «El Cant del poble en les festes de l'Església», en el Congrés Litúrgic celebrat a Montserrat. Veç ací un paràgraf: «L'Església, l'esposa de Jesucrist, ha ofert a son diví Espòs totes les amoretetes que jamai cap més esposa ha somniat per a honrar i festejar el seu estimat. Eva divina, sortida del costat d'Adam diví, parla i canta al seu Amat, tot l'any, la cançó de l'amor i de l'adoració. Tot cantant, recorda el temps de prometatge, de l'esperança ansiosa; quan somniava son bell semblant, sa paraula penetrant i dolça, son mirar goridor de tota malaltia, son gest august espantant la mort i fent reflorir la vida. En el record de l'arribada de l'Amat en aquest son món (que no el voldrà conèixer), l'Església riu d'alegria; les cançons tenen l'aire joliu i virginal dels cants de la infantesa. L'Espòs ha arribat nin, però nin gloriós, amb companyia d'àngels, amb la simplicitat divina de l'etern. Més l'amor se concix pel sacrifici; per això quan l'Esposa comença a pensar en les proves de sang, se posa trista i endolada i dejuna i fa llarga penitència; perquè l'Esposa és el mirall de l'Espòs i Ella viu d'Ell en ses mateixes penes i alegries; canta encara amorosament, però amb el caient trist de divina melangia. En els dies de recordança de la suprema prova de l'Amor en la sublim angúnia de la



Mn. Lluís Romeu
1874 - 1937

Creu, l'Esposa encara canta, canta plorant clamorosa, que el cor esclata; que no pot contenir la divina passió amorosa; i canta la cançó eterna del dolor que engendra en el món la joia eterna. Oh!, quin crit d'alegria quan el veu més hermós que mai sorgir del sepulcre amb les roses vermelles i oloroses, vencedor de la mort, rei de la vida! Alleluia, alleluia!, canta boja d'alegria: —«Mireu el meu Estimat, si n'hi ha cap com ell»; i li diu que no la dcixi mai més; i Ell li diu que mai més la deixarà, que ja sap que el pa és sa carn i el vi sa sang, i així sempre: «—Tu seràs jo i jo seré tu. I encara més, Esposa meva, t'enviaré l'Esperit que del Pare i de mi procedeix i és Déu com el Pare i el Fill, i te l'enviaré perquè tot ho entengues i amb el nostre amor abrusis tot el món per a glòria nostra. I l'Església canta amb el goig més ple, perquè, per medi de l'Esperit Sant, sap tots els secrets de son estimat; té tot l'amor i tota la sabiduria del cel.»

Encara uns mots del mestre Millet, a propòsit de l'homenatge a mossèn Romeu, l'any 1922: «En el cant religiós, especialment, és on la nostra cançó s'hi ha empeltat amb una gràcia tota escaienta, singular i digna. I és que davallant segurament el cant gregorià, model de tota música cristiana, i el cant popular, de una mateixa font primera, al retrobar-se fusionats per l'escalf d'una inspiració sincera prenen un sentit intens de bellesa corprenedora.»

Ens trobem, doncs, amics, en aquella època que el cant gregorià i el popular-religiós emprenen una branzida d'ocells, des les Catedrals fins al Hogarró més humil de nostre principat. Hi col·laboren tots els orfeons i capelles de música. Ardentment i ardidament hi treballen els mestres Millet, Sancho Marraco, Pérez Moya, Joan B. Lambert, Antoni Nicolau, Pujol, Antoni Català, Cumellas Ribó, Joan Vidal i Roda, mossèn Lluís Romeu, mossèn Miquel Rué, mossèn Josep Potellas, mossèn Muset, i quants i quants en citaria! Vivim aquells temps que mossèn Baldelló prodigava arreu la seva bonhomia i el seu saber, parlant de la cançó i il·lustrant-la ell mateix amb una veu de baríton que enamorava. Li vaig dedicar aquests versos:

Molts capvespres, enllà la Diagonal,
el crepuscle s'eleva
com una mola d'or amb rostos de coral
i abrusada per totes les roses vermelles
de la pàtria meva.

Si us plau, acompanyeu-me un dia a l'antre
o catedral del foc. Escollirem l'altar.
Jo faré d'escolà
i vós de celebrant, d'organista i de xantre.

* * *

Lluís Romeu i Corominas, neix a Vic el 23 de juny de 1874. De molt jove net és matriculat a l'Escola Municipal de Música, de la seva ciutat,

essent el seu primer mestre d'harmonia i composició don Lluís G. Jordà, director d'aquella Escola. Aprèn piano i violí. Compta dotze o catorze anys només, i ja li deixen tocar l'orgue en l'església de Sant Domènec.

Tot i seminarista, forma part d'una orquestra que actua en les esglésies i balls de Festa Major. És sentimental, pietós, humanament i religiosament parlant, humil, aplicadíssim. El 24 de setembre de 1898, el Dr. Morgades l'ordena sacerdot; és nomenat organista de la parròquia de la Bonanova, en la Ciutat Comtal; perfecciona els seus estudis d'harmonia i composició amb el mestre Ribera, i el 2 de gener de 1901, prèvies oposicions, ens el trobem de Mestre de Capella en la Catedral de Vic.

Comentant el Congrés Internacional de Cant Gregorià celebrat a Strasburg (1905), escriu el mestre Millet: «El cèlebre *Motu proprio* del nou Papa ha estat una santa sotragada per el totxo i endarrerit mal gust i una nova vara de Moisès que ha fet brollar aigua viva de la roca dura».

En la Festa de la Música Catalana del 1906, s'atorga el Premi ofert per l'Orfeó Català, a les dues cançons populars armonitzades *Cançó de Nadal* i *Rosa del Folló*, de mossèn Lluís Romeu.

L'any següent, 1907, a Barcelona, en els actes de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat, hi pren part la Schola Cantorum, de Vic, dirigida per mossèn Romeu: Al matí, *Missa Pontificalis*, de Perossi, a la Catedral. Tarda, concert als claustres. Vet ací el programa: *Ave Maria*, de Victoria, *Lloança a Maria*, de Perossi, *Pregària a la Verge de Montserrat*, de Millet, *La Verge bressant*, de Cèsar Franck, *Ommes amici mei, Vineam meam*, de Palestrina, *Les campanes de Nadal*, de Comas, *Ave Maria*, de Pedrell, *La filla de Maria*, de Nicolau, *Caligaverunt oculi mea* i *O quam gloriosum*, de Victoria, *Cançó de Nadal*, de Romeu, *Muntanyes regalades*, de Sancho Marraco i *Pàtria Nova*, de Grieg.

El que fóra un bon amic meu i formaria molts anys en la Junta de l'Orfeó Català, Josep Vilardaga i Buxó, havia nascut a Barcelona, però els pares i avis eren de Vic. Allí passa temporades amb els avis materns (únics que arribà a conèixer), i tenen dos fills: Ferran i Josep Buxó i Duran, industrial curtidor el primer, i l'altre seminarista. El noi Vilardaga fa colla amb en Josep i els seus deixebles de seminari; quan s'escau Sant Miquel, s'ajunta a Ferran i els seus amics, de cara als espectacles de la Festa Major.

Josep, el seminarista, és també sagristà de la capella d'una congregació de religioses fundada fa poc per un gran asceta: el doctor Joan Collell, prevere, la família del qual és coneguda pels de «Can Cuca»; vet ací el perquè del motiu «les cuques» a les religioses. Sovint hi celebra Missa mossèn Romeu i el noi Vilardaga aprèn a fer-li d'escolà.

Ferran, el curtidor, «en Nando», com tothom li diu, és afeccionat a la música i enarbora una bonica veu de baix; dos seus amics, també industrials, Joaquim Molas i Jaume Lapeira, li fan bella companyia, tenor el primer i baríton l'altre; *amateurs*, naturalment. Mossèn Lluís capta el terçet per la Capella de la Seu. Vilardaga, ja universitari, quan s'escau a Vic,

acud amb el seu oncle als assajos de la Capella i a les sessions musicals que mossèn Romeu ofereix a amics i coneguts en el seu domicili del carrer de l'Escola. Entre el sacerdot-compositor i mestre de Capella de la Catedral, i el futur advocat i Vice-president de l'Orfeó Català, Josep Vilar-daga, s'ha establert una lleial, mútua amistat que durarà tota la vida.

Pius X havia escrit: «La música sagrada ha désser santa... artística... universal... de manera que CONCEDINT A TOTA NACIÓ LA FACULTAT D'ADMETRE EN SES COMPOSICIONS REL·LIGIOSES AQUELLES FORMES PARTICULARS QUE CONSTITUEIXEN EL CARACTER ESPECÍ·FIC DE SA PRÒPIA MÚSICA, dites formes, no obstant, han de subjectar-se a la naturalesa general de la música sagrada.» I el mestre Millet deia: «Jo compararia els dos cants, el gregorià i el popular, amb les dues germanes de l'Evangeli, Marta i Maria: més excelsa la primera, però Maria serà sempre més compresa del poble, i Nostre Senyor també l'estimava.»

Ja són Pius X i Lluís Millet l'únic guiatge del mestre de capella de la Catedral de Vic. Fins ara no ha escoltat altra lliçó. Se sap balbuçeig només, quan amb trèmula carícia omple el pentagrama. Compondrà música de Déu, per Déu, i no altra cosa. Amb humilitat, però, sense oriflames, ni platerets, ni bombos. Poc a poc va despullant la seva Capella d'instruments que l'acompanyen sense ésser lloança ni oració. Cal arribar a l'austeritat suprema: la veu humana i l'orgue. Som al seu potser pr'imer patiment humà. A la Catedral comença el xiuxeueig de la murmuració, que ja és mormol, i ara protesta encesa. Hi ha qui el comprèn i s'hi entrega. Altres no volen perdre l'espetec de música i lluminàries de les grans solemnitats. I el crida el doctor Torras.

El sapientíssim i bondadosíssim bisbe de Vic, doctor Torras i Bages, atresora totes les virtuts, àdhuc la de l'autoritat ben assenyada. Deixa que les visites restin a peu dret. L'humilíssim mossèn Romeu, a punt sempre l'obediència per damunt de tot, mai no tremola com no sigui d'emoció ànima endins. Han arribat queixes al senyor bisbe: la mena de música a la Catedral, de sempre acostumada a l'alleluia d'uns ressons que l'embel·licen. És el tot Vic que així ho demana. Cal cercar la veritat on és.

Quan al Crist li preguntaren on és la Veritat, Ell emmudia. ¡Quant i quant no ha fet meditar aquest pas a tants teòlegs! El doctor Torras i mossèn Romeu transiten lentament pel despatx olorós a santedat. El doctor Torras i Bages diu: també els bisbes s'equivoquen.

En la IV Festa de la Música Catalana, mossèn Romeu hi obté el Premi ofert pel Cardenal Casañas, per una col·lecció de *Motets al Santíssim Sagrament*. Amb motiu del Congrés Agrícola que es celebra a Vic, l'Orfeó Català dona un concert al Teatre Principal; interpreta, naturalment entre altres composicions, *Cançó de Nadal* i *Laudes et gratiae*, de mossèn Romeu, qui és obligat a pujar a l'escenari per a rebre un xardorosa ovació dels seus conciutadans. Publica en el núm. 60 de la Revista Musical Catalana (desembre de 1908), un article de cinc pàgines, seguint i comentant pe a pa la tasca del Segon Congrés Nacional de Música Sagrada, que ha durat quatre jornades a Sevilla.



Mn. Lluís Romeu a Montserrat en 1916 amb el canonge Collell, Ignasi Folch i Torres i els mestres Pujol i Jordà

El 6 d'agost de 1910, escriu al mestre Francesc Pujol: «He rebut la seva de l'1, i quedo ben enterat de tot el seu contingut. Tenim aquí el P. Suñol treballant de ferm en els assajos del cor popular. El proper dijous, dia 11, baixarem tots junts, ell i jo, i al vespre serem a l'Orfeó per a precisar tot allò que convingui al degut ajust de la Missa ja que tots abunden en les mateixes idccs que V. expressa en la seva carta.

«Ara desitjo fer-li una consulta. Volen que ara, a última hora, fassi un Himne, o el que sigui, per ésser cantat per un cor d'homes, amb o sense acompanyament. Jo he pensat d'aprofitar el 3.^{er} responsori de Nadal, d'aquells que V. me'n té una còpia, però voldria que em digués si aniria bé instrumentat per a orquestra de sardanes. No se'n rigui, eh?, que jo ho dic de serio. Començaria la introducció amb la tenora o

tiple; canviaria les frases de veus soles per altres més brillants i de caràcter apropiat. Tot el tros en *la* major em sembla que podria resultar, amb tal que les tessitures es prestessin a la instrumentació. Això és el que li demano a V. que ho té per mà.

»Si no veu factible aquest pla, li estimaria em posés una postal tan aviat com pugui. Ja pot suposar que això es cantaria al carrer i al costat de Els Pescadors i tota la gresca. No tinc més temps, i va a sortir el correu. De tot allò altra ja en parlarem. Mani a son amic, Lluís Romeu Prev.»

Just passats dotze dies, li tornava a escriure: «Benvolgut Sr. i amic: Dispensi ma tardansa en escriure-li; és que els músics eren fora i he tingut d'esperar per poguer quedar entesos.

»Li envio una còpia de l' "Himne a Balmes", que li servirà millor per la instrumentació. Com que té de cantar-se el dia 7, no podem comptar amb la cobla de Perclada, perquè no arribarà fins el 8.

»Quan als tenors, tampoc podem comptar amb més de dos, perquè els nostres músics són del morro fort... i en tot cas, si a última hora podríem lograr-los fóra fàcil guarnir la combinació.

»Per lograr l'efecte del pedat, ¿qui sap si aniria bé d'escriure les notes llingüdes sempre, però marcant les respiracions en distint lloc a fi de que no callessin mai tots dos plegats? Vull dir així: (ho senyala en una mica de pentagrama), o bé el mateix cada tres compassos. Vostè faci el que li sembli. El cor l'estudiarà en to de *Sol*, per si l'abaixa d'un punt tal com me va dir V. És clar que les veus brillarien més en *La*, però me sembla que el *Sol* ja n'hi ha el menester.

»Pot comptar amb dos trombons.

»Les Cobles em sembla que anirien bé amb un moviment de Sardana, però molt calmosa, a quin fi fóra convenient que sempre s'hi sentís el ritme (altra mica de pentagrama), encara que alguna vegada quedés confiat tan sols al Tamborí.

»I de les Campanes què farem? El repicar dels *Felius* de nostra Seu és molt típic. Comença amb una introducció (mica de pentagrama) i segueix amb aquests dos ritmes (mica de pentagrama) molt calmosos al principi, però van accelerant-se fins a arribar a tota màquina i acabant en xafarranxo. És clar que no es pot lligar amb l'Himne una repicada formal, però sí que em sembla que se'n pot donar una idea suficient per engrescar el poble.

»Li he escrit amb llapis el que pensava confiar a les Campanes. Si això li sembla factible, digui'm tot seguit si passarà l'Himne en *Sol*, per enviar a cercar els tubs necessaris que serien el La Si Do Re naturals.

»En aquest cas fins canviaríem el segon vers del Respost que en lloc de dir "Glòria canten del món els reialmes", diria. De la Seu li responen les campanes».

»El P. Suñol no ha tornat encara, però sense ell també anem llimant la Missa. Mani a son afm, Lluís Romeu, Prev.

Es tracta de la *Missa del Centenari de Balnes*, que acaba de compondre mossèn Lluís Romeu, i que el P. Suñol ja està assajant.

El 8 de setembre de 1910, té lloc a la Catedral l'estrena de la *Missa del Centenari de Balnes*. L'Orfeó Català hi arribava el dia abans per a col·laborar en els actes dedicats al sacerdot-filòsof amb un concert, i poder assistir al darrer assaig de l'obra de mossèn Romeu. Així en parlaria la *Revista Musical Catalana*: «Aquest assaig fou un *avant-goût* de la *Missa* que havia d'estrenar-se l'endemà composta expressament per a aquesta solemnitat religiosa.

»La impressió fou sobirana. Uns sis-cents cantaires intervenien en l'execució; repartits entre la nau de la Catedral i el cor de dalt, cantaren la part original (homes i nois), i, a baix, en major nombre d'homes, dones i joves, fien, a l'unissò, les respostes gregorians amb l'acompanyament de l'orgue. L'ideal d'execució dels cants divins era obtinguda no pas solament per la perfecció assolida, sinó també per la intervenció directa del poble. Era certament corprenedor oïr aquell majestuós diàleg de cantors, el cant dels quals tenia en aquella hora la seva més alta expressió».

Encara, el mestre Millet: «La *Missa* de mossèn Romeu revela un temperament privilegiat, un esperit subtil que necessita medis no gastats per a expressar un sentiment sincer; revela una musicalitat de matis delicat, d'una sinceritat avui desgraciadament raríssima.

»Ja en les obres de l'autor anteriors a aquesta *Missa* hi havíem trobat aquell no sé què que revela un ver artista, un escollit de la Bellesa; aquelles obres ja porten, tota flairosa, l'emoció directa de l'ànima, i d'una ànima d'un tremp delicadíssim. La refilada és curta. Mossèn Romeu no sent per ara la forma de gran desenrotllament; cada una de ses obretes és un tast, però un tast de licor exquisit. Té una *Avemaria*, per a veu de tenor i orgue, que jo la crec un model de música religiosa moderna: és una interessantíssima mostra de lirisme modern dignificat pel pur i serè ambient del cant gregorià. ¡Com la distinció i bon gust de l'emboïcall harmònic de l'acompanyament tempera i asserena els accents a voltes una mica exaltats de la inspirada melodia! Si busquem quines influències determinen l'estil melòdic d'aquesta música, generalment trobarem que són la influència de la cançó popular i la de la melodia gregoriana; influències foses en sinceritat en el temperament idoni del compositor. Però en aquesta música essencialment melòdica, hi ha un element que la caracteritza singularment: aquest element és l'harmonia, i és potser el més personal, més original, el que demostra més en l'autor una necessitat de bellesa nova, expressió de l'ideal íntim de l'artista, del món sentimental que s'ha creat a dins.»

«En la *Missa* dedicada a Balnes és on se troba amb més relleu definida l'original modalitat artística del mestre de capella de la catedral de Vic. La concepció del pla general de l'obra té son origen en el cant a dos cors, cantors litúrgics i el poble, usat ja en època llunyana en el culte i que avui hi ha una tendència a restaurar. Aquesta intransmissió del poble

en les cerimònies litúrgiques dóna grandesa moral a l'acte religiós, ja que el poble s'identifica així d'una manera cabal i íntima amb l'oració sacerdotal, realitzant la sublim unitat catòlica, universal, de l'oració i adoració al Pare de tots que està en el Cel.

»Mossèn Romeu ha deixat pel poble el cant pur gregorià, la tradició artística inalterada de l'Església, i per al cor de capella o litúrgic ha compost una glosa semi-gregoriana, sí, però amarada del sentiment subjectiu que en son esperit s'ha format amb l'ambient, amb el medi, amb les influències que modulen nostre ésser, que en un temperament d'artista determinen una manera, una modalitat autèntica. Així els elements influents en la personalitat de l'autor, el *melos* gregorià i popular, formen una nova melodia, vivificada per una polifonia simple i austera i al mateix temps atrevida fins a oblidar els cànons més elementals de la tècnica musical; amb les quintes i octaves directes fent rosari amb sèptimes que no resolen i s'empaiten com bones germanes; coses totes que el primer cop de veure sobre el paper, i fins les primeres vegades de sentir-les, hom dubta que siguin art de bona llei, però que, familiaritzant-s'hi, hom les estima i sent sincerament com art veritat...»

En la V Festa de la Música Catalana (1911) que havia de presidir García Robles, malhauradament traspasat de poc, substituint-lo el mestre Claudi Martínez Imbert, no s'adjudica el premi ofert pel senyor bisbe d'Eudoxia, però sí un accésit a mossèn Romeu pel seu *Rosari per als Humils*. La Casa Subirana li edita: *Oidà, pescadors de Galilea, Nadala i Cançó dels pastors*. En el Concert Històric de Música Religiosa que ofereix l'Orfeó Català amb motiu del Primer Congrés d'Art Cristià a Catalunya (30 d'octubre de 1913), se li interpreta el xamós *Laetabundus* amb l'entremaliat acompanyament d'orgue. Mossèn Miquel Rovira demana a mossèn Romeu una peça que servirà de lluíment per acudir a la oposició d'un beneficiat de tenor en la catedral de Va'ència. Atén l'amic i compon un *Avemaria*. No aconsegueix pas la prebenda el fundador i director de l'Orfeó Vigatà. Se la endú el doctor Irurita, més tard bisbe de Lleida, i, encara, de Barcelona, on fóra assassinat quan la guerra civil.

E. Subirana, en la col·lecció de Música religiosa, edita de mossèn Romeu: *Les set paraules de N. S. Jesucrist en la Creu* (a cor unissonal); *Pregària i Goigs al Patriarca Sant Josep* (a dues veus i cor unissonal); *Tres parenostres, amb Avemaria i Glòria* (a dues i tres veus); *Cristo VENÇ* (coral a una veu) i *Oh, Verge i Mare de Déu* (a una veu). En la VI Festa de la Música Catalana, presidida per Joan Manén, és atorgat el Premi del bisbe doctor Laguarda a mossèn Romeu, per la Missa d'estil popular i gregorià, amb acompanyament d'orgue; lema: *A LA MARE DE DEU DE NÚRIA*. En aquest mateix certamen, el mestre Joan Vidal i Roda aconsegueix el Premi de la Lliga Regionalista, amb la *Col·lecció de melodies per a cant i piano*, i el de l'Orfeó Català, amb el joíós, engrescador coral *Corpus*. Iberia Musical, en la col·lecció *Lauda Sion*, publica de mossèn Romeu els *Cants Catequístics populars*, de fàcil execució, amb acompanyament d'armonium, amb textos català, castellà i basc, llorejats en el certamen que



Mn. Romeu amb els mestres Millet, Kurt Schindler, Nicolau, Pujol, Comella, Salvat i senyors Matheu i Cabot

amb motiu de les Festes Constantinianes organitzà l'Acadèmia de la Joventut Catòlica.

Mossèn Romeu publica un article en la Revista Musical Catalana, (15 de març de 1915), intitulat *Cançons populars d'Església*. Vete'n ací un fragment: «Però els reculls de cançons populars tenen una finalitat més alta que la de la sola conservació del tresor popular. No n'hi ha prou de recollir-les i conservar-les; és necessari posar-les en mans dels estudiosos. Perquè així com l'abella, per la seva mel, no s'emporta mai tota la flor, sinó que en té prou amb una fibladeta (però, per això mateix, necessita de moltes flors), així mateix el compositor que vol imprimir a ses obres la fesomia de raça, necessita de molts exemples. Certament que no en copiarà cap, però ell, com l'abella, sabrà sorprendre i aprofitar l'essència de cada un. En aquest sentit apenes trobaríem un cant popular que no tingui el seu filet d'or: un ritme, un gir melòdic, etcètera; són tot coses petites, que el compositor sabrà eixamplar fins a donar a les seves obres una vida exuberant...» I hi acompanya un seu recull de melodies populars (en llur major part, Goigs) de diverses contrades del bisbat de Vic: *Goigs a la Verge de la Pietat (Viladrau)*; *Cobles al Sant Crist (Viladrau)*; *Goigs de San Salvador (Súria)*; *Goigs del Roser*, per la Quaresma, i els mateixos,

variant dels de Quaresma (Viladrau); *Goigs a la Verge del Coll*; *Goigs de l'Estany*; *Invocació a Sant Roc* (Folgueroles); *Goigs de la capella d'Uxols* (Castellterçol). I segueix en altres números de la Revista: *Goigs de Sant Salvador* (Ardèvol, bisbat de Solsona); *Goigs de Sant Jaume* (Castelltallat, bisbat de Vic); *Goigs de la Mare de Déu de Falgàs* (bisbat de Vic) i *Goigs del Santíssim Sagrament*.

El jesuïta Pare Pijoan, mossèn Romcu i mossèn Higiní Anglès, coincideixen a la catedral de Vic. —En els cants d'Església s'ha de retornar al llatí —diu mossèn Higiní. Des la trona proposeu-ho als feligresos —li engalta el murri de Pare Pijoan—. Mossèn Anglès està cert que no ho sabria fer i, per no expressar-se com cal, li tocaria perdre.

Som al 1916 i l'Orfeó Català inicia les Festes del seu vint-i-cinquè Aniversari, amb un concert a la Casa de Caritat. Vénen després els Festivals Haydn, amb les primeres audicions de *Les Estacions*, i els *Tres concerts històrics* amb el següent programatge: «Els primers cants de l'Orfeó», amb set composicions; «La cançó popular catalana per a cor mixt», amb nou composicions; «La cançó estrangera per a cor d'homes», amb set composicions; «La polifonia religiosa», amb quatre composicions; «El madrigal», amb sis composicions; «El pòcma coral», amb cinc composicions, i «Els grans clàssics», amb ducs obres. Són closes les Festes amb l'anada a Montserrat: sermó, del canonge Collell; interpretació de la *Missa de la Mare de Déu de Núria*, de mossèn Lluís Romeu i una audició als claustres del Monestir. ¡Com resen i parlen i disfruten l'advocat Josep Vilardaga amb els seus oncles de Vic, Buxó, Molas i Lapeyra, mossèn Collell, el mestre Lluís Jordà, mossèn Romeu..., fent rotlle amb els mestres Millet, Pujol i la seva esposa, Ignasi Folch, Antònia Sancristòfol, senyor Martí, de l'antiga casa Dotésio... sota l'encantada volta amb ocells i boixams de la Muntanya Santa!

El 24 de novembre de 1918, l'Orfeó Vigatà canta en l'església parroquial del Carme, la *Missa del Centenari* i, encara no passats dos mesos, la diada de Santa Cecília, interpreta *Cançó de Nadal*, de mossèn Romeu. El 23 de febrer, en el local de «Catalunya Vella», l'Orfeó Vigatà del Conservatori, que dirigeix Benet Morató, dona *El cant dels ocells*, que repeteix en el mateix local el 19 d'abril; tres dies abans, l'Orfeó Seràfic Marià, d'Arenys de Mar, li cantava *El desembre congelat*. En tres audicions diferents (1920) l'Orfeó Vigatà del Conservatori li interpreta *Cap a Betlem caminem*, i la diada de Nadal, l'Orfeó Garriguenc *Oidà* i *Nadala*.

A mossèn Romcu comença de fallar-li la salut. Potser massa s'ha produït en assajos de la Capella de la Seu, per aconseguir la gloriosa perfecció a que l'ha encimbellada. Pentagrama a punt: ¿no ha escrit a totes hores? ¿No s'ha cremat els ulls estudiant la música més bella d'aquest món? A vegades: ¿no ha sofert el viure morint del místic de les solfes? Només ell ho sap ¡Déu meu!, i tot això desgasta. A contracor passa a mossèn Miquel Rovira la Capella que ha dirigit divuit anys consecutius, i accepta el nomenament d'organista de la sempre seva Catedral.

No hi ha Capella ni orfeó que no interpreti a mossèn Romeu, i església, monestir ni catedral, a l'armònim o a l'orgue. Citaré, només dels forans,

l'any 1921: Orfeó Català; Gracienc; de Sants; Sarrianc; Montserrat, dirigit per Pérez Moya, i Pompei, per Antoni Català, de Gràcia; Eco de Catalunya, de Sant Andreu; Germanor Ampurdanesa, de Figueres; Seràfic Marià, d'Arenys de Mar; Bergadà; Cirvianum, de Torclló; Rodenc, dirigit per mossèn Vinyeta; de Sant Quirze de Besora... Un meravellós cor ucraïnà interpreta una seva composició, al Palau. Amb motiu de l'aplec de la Germanor dels Orfeons de Catalunya, set orfeons formant un conjunt de més de 800 cantaires i dirigits pel mestre Millet, interpreten, a la plaça de braus de Vic, entre altres set obres de diferents autors, *Cap a Betlem caminem*, de mossèn Romeu, a qui Millet cedeix la batuta perquè la dirigeixi. En la inauguració de la nova orgue en la parròquia de Santa Maria, de Sallent, una massa coral composta per l'Orfeó Sallentí, la Capella de Santa Maria i l'Escola Musical de Nostra Senyora de Montserrat, sota la direcció de mossèn Joan Potellas, interpreta, acompanyats de la nova orgue, *Himne a Santa Cecília* i *Missa de la Mare de Déu de Núria*.

L'any 1922, els deixebles de mossèn Romeu, reunits a Vic, li adollen simpatia i homenatge. Mossèn Josep Nogué diu, al oferir-ho: «És la primera volta que ens trobem reunits els qui en diferents temps hem copçat l'essència pura de les vostres sàvies ensenyances; alguns, encara que deixebles d'una mateixa escola, no ens concixíem i per això nostra joia d'avui s'assembla a la que es sent al trobar-se una llarga parentela amb la que de temps vivíem units per una afinitat de sentiments.

»Bé prou sabem que aquest acte íntim, que aquesta reunió familiar no és pas la paga que mereix vostre continuat i silenciós treball; tampoc és la nostra pretenció portar-vos el ressò de l'obra capital que heveu desenroïllat dintre la restauració musical religiosa en la nostra terra; tot això no necessita qui ho plasmi en lletres i ho escampi; la vostra tasca, les vostres obres han merescut ja la consagració de tots els músics de Catalunya i encara que ferint vostra tal vegada excessiva modèstia vos diré, que ja no som nosaltres sols que sentim necessitat de pagar aquest deute, és tot Catalunya, és el mateix poble que ha trobat en vostres escaients melodies religioses, la seva mateixa ànima i el medi més fàcil per dirigir-se al Senyor en les supremes manifestacions del culte.

»Una petita guspira d'aquest foc que abranda als qui en nostra pàtria conecem l'art religiós, avui la teniu aquí; per vós serà sens dubte la més preuada perquè és eixida de la fornall mateixa que vós heveu encès...»

Agracix mossèn Lluís: «La pensada que heveu tingut, estimats deixebles, de reunir-vos fent corona al voltant meu, ha fet trontollar el meu esperit amb batzagades de goig i de confusió. He sentit al fons de l'ànima com dues veus cantaven una cançó ben distinta.

»El vostre interès per les meves solfes, sembla que em digui, avant! i fa sentir-me el goig d'enarborar una bandera; però al fons de la consciència hi sento la veu de la veritat i veig com aquesta bandera no és meua; és vostra, de tothom, perquè és la bandera de nostra Mare Església. No he fet més que seguir-la amb bona voluntat.

»El vostre aplaudiment entusiasta i el vostre obsequi em donen el plaer de sentir l'aprovació damunt el camí que he fet; però la veu de la veritat

no em mostra el camí fet, sinó el camí per fer, i aquí experimento la més gran confusió perquè veig la mida justa del poquíssim que he fet jo.

»El meu agraïment, doncs, pel vostre obsequi, pel vostre interès i aplaudiment, ja veieu com seria cosa bon xic dubtosa.»

Més endavant, continua: «Donem gràcies a Déu que ens ha fet viure una època d'orientació clara, ben definida i sàviament fonamentada en la ciència i en la fe. Fa dinou anys que el Sant Pare plantà la bandera restauradora donant al món el Codi jurídic de la música sagrada. Allí hi és tot, absolutament tot. A més, nosaltres hem tingut la sort de posseir aquest do de Déu, que és el mestre Lluís Millet, sol esplendorós de la música catalana, qui la guia amb la llum del seu seny, i amb l'escalf del seu cor la vivifica; qui ha sabut mostrar-nos el camí amb els seus *Cants espirituals* i la seva actuació pràctica, ensenyant-nos com, dintre la més rendida obediència a les prescripcions de l'Església, pot aconseguir-se que la música sagrada sigui pastada amb el llevat de les cançons del nostre poble, donant-li així una major eficàcia per amorosir les ànimes.»

Acaba: «I ara grans mercès per la vostra fina atenció i per l'obsequi tan valuós com immerescut. Jo l'agraeixo amb tota l'ànima perquè confio que em servirà d'estimulant per la meua flaqueza. Si alguna cosa heu vist de bo en mi, doneu-ne gràcies al bon Déu donador de tot bé.

»I si fins ara heu pogut acudir al vostre mestre sempre que us ha convingut, amb més confiança ho podreu fer d'aquí en avant perquè ja ho he dit: *Ja no us diré deixebles, sinó germans.*»

En ocasió de celebrar l'Oratori Parvo de Barcelona, el 8 de desembre de 1922, la data memorable de la canonització de Sant Felip Neri, l'Orfeó Català interpreta per primera vegada, la *Missa del Roser*, de mossèn Romeu, estrenada l'any abans a Sant Hipòlit de Voltregà: la secció de senyorettes, disposades en el creuer del temple, executa el cor popular amb el qual alterna el cor mixte a quatre veus, constituït pels elements de l'Orfeó que integren la Capella de Música de la pròpia església que dirigeix el mestre Millet. El 8 d'abril de 1923, l'Orfeó Joventut, de Sarrià de Ter (Girona), en una seva excursió artística interpreta en l'església parroquial de Sant Perè Pescador, la *Missa de la Mare de Déu de Núria*. En el concurs de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (1925), és premiat un recull de cançons populars, lema: *Qui t'ha vist, Catalunya!*, de mossèn Lluís Romeu i Josepa Orriols, de Vic.

Amb motiu de l'Any Sant, l'Orfeó Català organitza un pelegrinatge a Roma (29 d'abril - 9 de maig de 1925). Hi és el nostre mossèn Lluís: *Missa a Sant Joan Laterà*, oficiada per Monsenyor Cassimiri, on l'Orfeó interpreta el *Glòria* de la «*Missa de la Mare de Déu de Núria*», de mossèn Romeu; *Plegària a la Verge del Remei* i *Al cel blau*, de Millet; *Jesús als nois*, de Nicolau, i el *Virolai*, de Rodoreda; visita a l'Escola Superior de Música Sagrada, on esperen l'Orfeó Monsenyor Cassimiri, el P. Abat Simó i el P. Albareda i, en arribar el President Honorari l'Eminentíssim Cardenal Bisleti, l'Orfeó interpreta cançons populars catalanes; audició en l'emocionant audiència de S.S. Pius XI, de *La mort de l'escolà* i *El Cani*



Mn. Romeu amb el canonge Marià Serra i Esturi i la Capella de la Catedral integrada pels Srs. Joaquim Molas, Jaume Lapeira i Ferran Buxó

dels ocells; Concert a la Sala Augusteum; missa celebrada per S.S. en la Sala de Beatificacions, on l'Orfeó interpreta *Adoramus*, de Palestrina, *Ave Maria*, de Victòria, l'Alleluia gregoriana *Psallite* i el *Virolai*; segon concert a l'Augusteum, amb obres de Millet, Morera, Cumellas Ribó, mossèn Romeu, Pérez Moya, Lambert, Botey, Nicolau, Jannequin, Banchieri, Marzenio, Victòria i Palestrina. El 1926, l'Orfeó Català estrena *El diví moliner*, *Cant a la Verge* i *Son, vine, vine, son*, i el 1928 els cants franciscans *La riquesa és el vil mot*, *Pobret, pobrissó*, *Eixut és el meu cor* i *Lloat sia el Senyor*, de mossèn Romeu.

Mossèn Romeu compón i més compón. No para. I s'extasia, improvisant, a l'orgue. Sap que és l'únic instrument religiós i digne d'aixecar volada en la casa del Senyor; que amb justícia és nomenat rei dels instruments; que d'ençà que Mozart va proclamar-lo com a tal, ningú li ha disputat tan alta jerarquia, que poc sembla encara a Berlióz quan, en el seu «Tractat d'instrumentació», després d'adjudicar el títol de monarques tant a l'orquestra com a l'orgue, fixa els caràcters radicalment diferents d'una i altre, i nomena emperador el nucli orquestral i pontífex el darrer.

Sovintejen les tarjetes que envia al mestre Subirachs: «Amic Rafel: He preguntat a Mn. Miquel el preu del Syglostyle, l'atuell de copiar música, i m'ha dit que no el recordava; que te'l preguntés a tu. Si me'l po-

guessis dir per demà a migdia, t'ho agrairé». Les noies de la Misericòrdia tenen de cantar dilluns vinent la Missa de Núria. ¿Podries anar-hi quan et vingués be per donar-los un repàs? Ja tenen partitures». «Amic Rafel: que no me'n descuidi. ¿Podries anar demà passat dilluns a tocar aquell Ofici a la Misericòrdia? a les 10? «Amic Rafel: La vetllada dels Suïssos serà a casa a les 4. Tinc entès que alguna noia cantarà quelcòm en italià». «Demà fem una caravana per anar a veure el Pessebre de Vinyoles. Sortirèm a les 3 i tornarem a les 5 o quarts de sis. Anirem en un autòmibus de S. Hipòlit. Compto que entre doncs, homes i capellans serèm 16 o 18. Ja em diràs si pots venir». «Per ordre del metge tinc de fer llit. Suposo que demà tindràs de tocar tu, a la Catedral. Si tens algún dubte i necessites alguna explicació, vina aquest vespre i en parlarem».

En el volum corresponent a l'any 1928 de «L'Obra del cançoner Popular de Catalunya» (Fundació Concepció Rabell), publica un llarg assaig intitolat *La versió autèntica dels Goigs del Roser de tot l'any*, amb una pila d'exemples i comparacions al pentagrama. En la Seu de Vic, amb motiu de les Festes del Beat Antoni M.^a Claret, interpreten la *Missa del Roser* l'Orfeó de Sallent i el Vigatà, junts.

El 26 de gener de 1934, el mestre Millet li envia aquesta carta: «Molt estimat Mossèn Romeu: Fa dies que li vull escriure, però, gràcies a Déu, sempre surten destorbs i la feina que sempre ens crida. Però no deixo de pensar en Vd. sovint, sobretot quan m'envia coses de la seva collita, fruita tan dolça i madura. El seu *Virolai* és digne de la nostra Moreneta; aquesta música té tota la dignitat i tot el tirat de la nostra raça, quan no és malaguanyada del dimoni que sembla que avui corre desfrenat. Sí; cal que a la nostra Moreneta li toquem el cor amb les nostres cançons, perquè ens retorni el seny i la decència.

»¡Quant sento que Vd. no estigui encara ben bo! Però aprofiti aquest retir forçós que l'entristeix, per fer més coses encara, pel bon Déu, pel nostre poble que tant ho necessita. Canti, canti, M. Romeu, que així farà un bé a tots i Déu li pagarà.

»Suposo que em puc quedar el «Virolai», oi? Escolti: enviï'l a Montserrat. Ara, no sé si ho sap, el mestre de capella és el P. Pujol, que té moltes ganes de millorar la capella. El P. Anselm ensenya els escolans, però no és l'amo.

»Bé, posis ben bo, sent? I bo o malalt, faci solfes, per amor de Déu i del nostre pobre poble, i també alguna cosa per l'Orfeó que dirigeix aquest seu amic que l'estima i li desitja salut i gràcia de Déu.»

El 18 de març de 1936, mossèn Romeu escriu a l'amic de sempre, l'advocat Josep Vilardaga, que tantes vegades li ha ajudat la Missa, des de menut a Vic, fins a la Ciutat Comtal i la Ciutat Eterna: «Avui he vist a "La Veu" l'esquela participant la mort de la seva filleta. Tot seguit m'hi he encomanat: —Angelet de Déu! prega també per mi que sóc amic dels teus papàs...

»És la primera contribució que paguen vostès al bon Déu? No recordo fixament si és així. Sia com sia, una mort als sis anys quan en-

cara la malícia humana no ha pogut barrinar l'enteniment, i, encara, poguent rèbrer el bon Jesús per primera i última vegada, és tot un encís que ha de consolar el cor dels pares cristians. Que Déu els concedeixi aquest consol fins a exclamar: El Senyor ens la va donar, el Senyor se l'ha emportada. Sia Beneït el seu Sant Nom.

»La meua salut va fent una mica allò d'en Pere, tant és com era. Per aquí no ha passat encara res gros. Déu faci que no vingui.»

El senyor Vilardaga li contesta: «Entre els testimonis de condol rebuts en ocasió de la mort de la nostra xamosa Roser, pocs, per no dir cap, ens ha arribat al cor com el de vostè.

»Gràcies a Déu, ja n'estem i n'estàvem de resignats per la pèrdua soferta segurs de que teníem un altre angel nostre en el Cel; però les paraules de vostè "Tot seguit m'hi he encomanat" ens feren vessar llàgrimes, tanta i tan fonda confiança revelen en la intercessió d'aquestes ànimes innocents.

»La mort de la nostra menuda, dolorosa per la separació, no pogué ésser més consoladora: el dia 5 complí els sis anys; el 15 rebia el bon Jesús per primera i última vegada, i el 16 s'envolava al Cel, després de fer-nos resar, ella, totes les oracions que sabia: —Mare, resin, digué mitja hora abans de morir: —tres Ave maria, després el Parenostre, el Creu en un Déu, la Salve, anà dient, quan ella ja gairebé no tenia força per seguir-nos. ¡Pobre angelet!, quina bella volada haurà fet.

»És el segon fill que ens deixa. Se'ns morí a 13 mesos el nostre primer fill, i ara ha estat la més petita, la que ja li fa companyia»...

Mossèn Lluís Romeu està molt malalt. El visita Millet, olorós a cançons com sempre. Li prega de posar-se al piano. El sacerdot, en un suprem esforç d'illuminat, el creu, i canta en veu baixa, tal arrapament de sospirs, les jaculatòries d'acceptació de la mort.

Però les diabòlicament terribles patrulles s'emporten mossèn Miquel Rovira, i menyspreuen a mossèn Romeu, potser per llàstima. I ell, apòstol de la música sagrada, que gairebé mai s'havia dedicat al ministeri de la confessió —de sempre hi ha hagut a Vic un bon planter de capellans per ocupar-se'n— es troba amb una corrua de gent que més que anar-lo a veure per consol de la seva malaltia li aboquen consciència, malifetes i penediment. També mossèn Rovira confessà, conhorta i aviva esperança als seus companys de cella.

El tan humil i gloriosíssim de la millor música, traspassa el 23 de setembre de 1937. Ens deixa més de trescentes obres, publicades la meitat només. L'Orfeó Català li ha cantat: *Missa de la Mare de Déu de Núria*; *Missa del Roser*; *Missa del Centenari de Balma*; *Cançó de Nadal*; *Laudes et Gratiae*; *Oidà*; *Rosa del folló*; *Himne a Santa Cecília*; *Crist venç*; *Oh Verge i Mare de Déu*; *Darrera hora*; *Psalms d'amor*; *Fe i dubte*; *Cant d'entrada*; *Cant de a Déu m'encoman*; *Cant de sortida*; *Oidà, pescadors de Galilea*; *Cap a Betlèm caminem, Nadala*; *Nadal*; *Cant de la Verge*; *La riquesa és el vil mot*; *Pobret, pobrissó*; *Fred, fred és el meu*

ccr; Lloat sia el Senyor; La presó del Tabernacle; El nom de Maria; Responsonari de Nadal; Laetabundus (harmonització de la seqüència) Avui la neu i gebra; Non, non, noneta; La Mare de Déu; Eixut és el meu cor; 29 en total, i potser n'hi falti alguna.

El mestre Millet escriví a la seva germana Dolors, vídua de Vinyeta: «Ahir per l'Orfeó i avui per carta del Sr. Espona, he sabut la mort de l'estimadíssim Mossèn Romcu, que Déu tingui al Ccl. No cal que li digui com acompanyo a Vd. i a tota la família en aquest do'lor agudíssim. La notícia ens ha sobtat a tots, ja que feia pocs dies que l'amic Piñol ens digué que Mn. Lluís estava molt millor i que es trobava molt animat. Amb la pèrdua de Mn. Romcu la música Catalana perd una de les figures més representatives i la música nostra religiosa la més original i excelsa, la més catalana i piadosa. Jo perdo un germà d'art estimadíssim que enyoraré sempre.

«A Vd. Sra., el meu condol més sincer, a Vd. i a tota la demás família. Les virtuts i els sofriments que darrerament havia passat el plorat amic han de pensar que hauran servit per a donar-li aquella banaurança que mai s'acaba, que és el premi que Déu dóna als que en aquest món l'han amat i servit.

«L'Orfeó Català sent en l'ànima la perdua del seu amic i mestre estimadíssim, i cantant les seves inspiracions farà que els catalans no oblidin el cantaire de les clarors celestials».

MIQUEL SAPERAS